

Departamento di
Enseñansa Aruba

Verslag 2de survey scholen omtrent digitaal onderwijs op afstand

Departamento di Enseñansa Aruba afdeling Beleid

17 juli 2020

INHOUD

1. Aanleiding	3
2. Methode van onderzoek	3
3. Resultaten	
<i>3.1 Bezit van wifi en devices</i>	5
3.1.1 Internetverbinding thuis leerlingen	5
3.1.2 Het beschikken over devices leerlingen	5
3.1.3 Internetverbinding thuis docenten	7
3.1.4 Het beschikken van devices docenten	8
<i>3.2 Aanpak van de scholen voor wat betreft digitaliseren onderwijs</i>	9
3.2.1 Aanpassingen digitaliseren onderwijsproces	9
<i>3.3 Ervaring en behoeften aan training voor wat betreft digitaal onderwijs</i>	10
3.3.1 Ervaring onderwijs op afstand	10
3.3.2 Behoefte aan training	10
3.3.3 Communicatie ouders onderwijs op afstand	11
3.3.4 Deelname studenten aan afstandsonderwijs	12
<i>3.4 Plannen en nodige randvoorwaarden voor verder digitaliseren onderwijs</i>	14
3.4.1 Randvoorwaarden om onderwijsleerproces te digitaliseren	14
3.4.2 Acties vwb onderwijs op afstand	15
<i>3.5 Bezit van een plan om onderwijsachterstand in te halen</i>	16
3.5.1 Bezit plan inhalen onderwijsachterstand	16
<i>3.6 Bezit van een noodplan</i>	17
3.6.1 Bezit van een noodplan	17
4. Conclusie en aanbevelingen	18
Bezit van wifi en devices	18
Aanpak van de scholen voor wat betreft digitaliseren onderwijs	18
Ervaring en behoeften aan training voor wat betreft digitaal onderwijs	18
Plannen en nodige randvoorwaarden voor verder digitaliseren onderwijs	19
Bezit van een plan om onderwijsachterstand in te halen	20
Bezit van een noodplan	20
Naslagwerk	21

1. Aanleiding

Naar aanleiding van de brief van de Minister van Onderwijs, Wetenschap en Duurzame ontwikkeling op 26 maart j.l. aan de schoolbesturen, met als onderwerp besluit sluiting scholen i.v.m. COVID-19, zijn de schoolbesturen op 30 maart j.l. benaderd om hun scholen te stimuleren om een vragenlijst digitaal in te vullen. Doel was toen om de ervaringen met digitaal onderwijs op afstand te inventariseren. Het uiteindelijk product was het *Verslag survey scholen omtrent digitaal onderwijs op afstand (mei 2020)* geworden (<http://www.ea.aw/pages/verslag-survey-digitaal-onderwijs-op-afstand-doc/>). Op 26 juni 2020 is een tweede survey naar de scholen opgestuurd met als doel een beeld te krijgen van de huidige situatie.

2. Methode van onderzoek

Een digitale vragenlijst is opgesteld via Google form en een mail is gestuurd naar alle gesubsidieerde scholen. De vragenlijst is opgesteld door Departamento di Enseñansa Aruba (DEA) afdeling Beleid. Het onderzoek is descriptief en is dus inventariserend van aard.

De vragenlijst bestond uit 19 vragen verdeeld naar verschillende onderwerpen zoals:

1. Bezit van wifi en devices;
2. Aanpak van de scholen voor wat betreft digitaliseren onderwijs;
3. Ervaring en behoeften aan training voor wat betreft digitaal onderwijs;
4. Plannen en nodige randvoorwaarden voor verder digitaliseren onderwijs;
5. Bezit van een plan om onderwijsachterstand in te halen;
6. Bezit van een noodplan.

Van de 83 scholen (t/m EPI) hebben we 45 responses gekregen. Dit komt neer op een respons van 54 %. Het eerste onderzoek had 66 responses (80%). De lagere respons had te maken met het feit dat de scholen bezig waren met afronding van het schooljaar en de duur van afname niet verlengd is.

De scholen die aan dit onderzoek hebben meegedaan zijn scholen van de kleuter- en basisscholen (30) (66.7%), speciaal onderwijs (1) (2.2%), EPB (OAA en EPB San Nicolas) (2.2%), avo scholen (10) (22.2%) en EPI (Unit C&T en H&T) (2.2%).

De afname vond plaats van 26 juni t/m 10 juli 2020.

Onderstaande tabel geeft een beeld van het aantal leerlingen per schooltype zoals aangegeven door de scholen.

Tabel 1. Totaal aantal leerlingen.

Aantal leerlingen/studenten		13145
Aantal leerlingen/studenten per onderwijstype		
PO		6534
AVO		4586
EPB/LBO (San Nicolas)		1090
EPI/MBO (C&T, H&T)		775
Speciaal onderwijs		160

Van de 45 scholen die de vragenlijst hebben ingevuld en die per school hebben aangegeven hoeveel leerlingen/studenten ze op hun school hebben, komt het totaal neer op 13145 leerlingen.

De resultaten van het onderzoek worden in hoofdstuk 3 gepresenteerd aan de hand van de 6 bovengenoemde onderwerpen.

3. Resultaten

3.1 Bezit van wifi en devices

3.1.1 Internetverbinding thuis leerlingen

Aan de scholen is weer gevraagd hoeveel leerlingen/ studenten niet over internetverbinding thuis beschikken. Dit om te vergelijken met de periode maart-april 2020. De leerlingen/studenten hebben internet nodig om afstandsonderwijs te kunnen volgen.

Van de 45 scholen hebben alle scholen antwoord kunnen geven op deze vraag. Onderstaande tabel geeft een beeld van het aantal leerlingen/studenten (inclusief percentages) met internet, zonder internet en onbekend.

Tabel 2. Overzicht aantal leerlingen/ studenten met internet, zonder internet, onbekend (inclusief percentages)

Niveau	Wel internet		Geen internet		Onbekend		Aantal leerlingen/ studenten	
	Leerlingen/ studenten	%	Leerlingen/ studenten	%	Leerlingen/ studenten	%		
PO	4296	66	2238	34	0	0	6534	100
AVO	3727	81	859	19	0	0	4586	100
EPB/ LBO	544	50	546	50	0	0	1090	100
EPI/ MBO	764	99	11	1	0	0	775	100
Speciaal onderwijs	133	83	27	17	0	0	160	100
Totaal aantal	9464	72	3681	28	0	0	13145	100

Uit de tabel blijkt dat van de 45 scholen 9464 leerlingen/studenten beschikken over internet. Dit is 72% van het totaal leerlingenaantal van de 45 scholen samen. 3681 leerlingen/studenten beschikken niet over internet (28%). In het eerste onderzoek had 62% van de leerlingen/studenten wel internet, 26 % geen internet en bij 12% was het onbekend. Gezien dat er in dit geval minder respondenten waren, is het moeilijk om aan te geven of er sprake is van een lichte vooruitgang.

3.1.2 Het beschikken over devices leerlingen

Op de vraag aan de scholen of ze een indicatie hebben hoeveel leerlingen niet over devices beschikken om onderwijs op afstand te volgen, volgt hieronder het resultaat.

Bij devices kan men hierbij denken aan bijvoorbeeld een laptop, computer of tablet. In totaal hebben 45 scholen aangegeven hoeveel studenten thuis een device tot hun beschikking hebben, die ze kunnen gebruiken voor onderwijs op afstand. Zie tabel 3.

Tabel 3. Overzicht totaal (inclusief percentage) aantal leerlingen/ studenten met devices, zonder devices of onbekend per onderwijstype

Niveau	Met devices		Zonder devices		Onbekend		Aantal leerlingen/ studenten	
	Leerlingen/ studenten	%	Leerlingen/ studenten	%	Leerlingen/ studenten	%		
PO	3860	59	2674	41	0	0	6534	100
AVO	3512	77	1074	23	0	0	4586	100
EPB/ LBO	408	37	682	63	0	0	1090	100
EPI/ MBO	765	99	10	1	0	0	775	100
Speciaal onderwijs	70	44	90	56	0	0	160	100
Totaal aantal	8615	66%	4530	34%	0	0	13145	100

In totaal beschikken 8615 leerlingen/studenten over een device, dit komt neer op 66%. De leerlingen/studenten die niet over devices beschikken zijn in totaal 4530. Dit komt neer op ca. 34%.

Bij het primair onderwijs blijkt een vooruitgang te zijn. In het vorig onderzoek had 55% een device, 32% had geen device en bij 22% was dit onbekend. De vooruitgang kan er ook mee te maken hebben dat het nu bekend is bij sommige leerlingen of ze over devices beschikken. Verder is door het verschil in aantal responses moeilijk aan te geven of er daadwerkelijk een vooruitgang is. Dit geldt ook voor EPB en EPI. In het eerste onderzoek had 56% leerlingen van EPB een device en 44% had geen device. Er blijkt nu dat minder studenten van de EPB een device hebben (37%) en meer leerlingen (63%) zonder een device. Bij EPI lijkt er sprake te zijn van een stijging (99% heeft nu een device in vergelijking met het eerste onderzoek waar het om 91% ging). Bij verdere analyse blijkt het aantal leerlingen minder bij EPB en EPI. In het eerste onderzoek was er sprake van 1692 leerlingen bij EPB en 1800 bij EPI. Wellicht is niet van alle leerlingen de data ingevuld.

3.1.3 Internetverbinding thuis docenten.

Aan de scholen is gevraagd hoeveel docenten *niet* over een internetverbinding thuis beschikken.

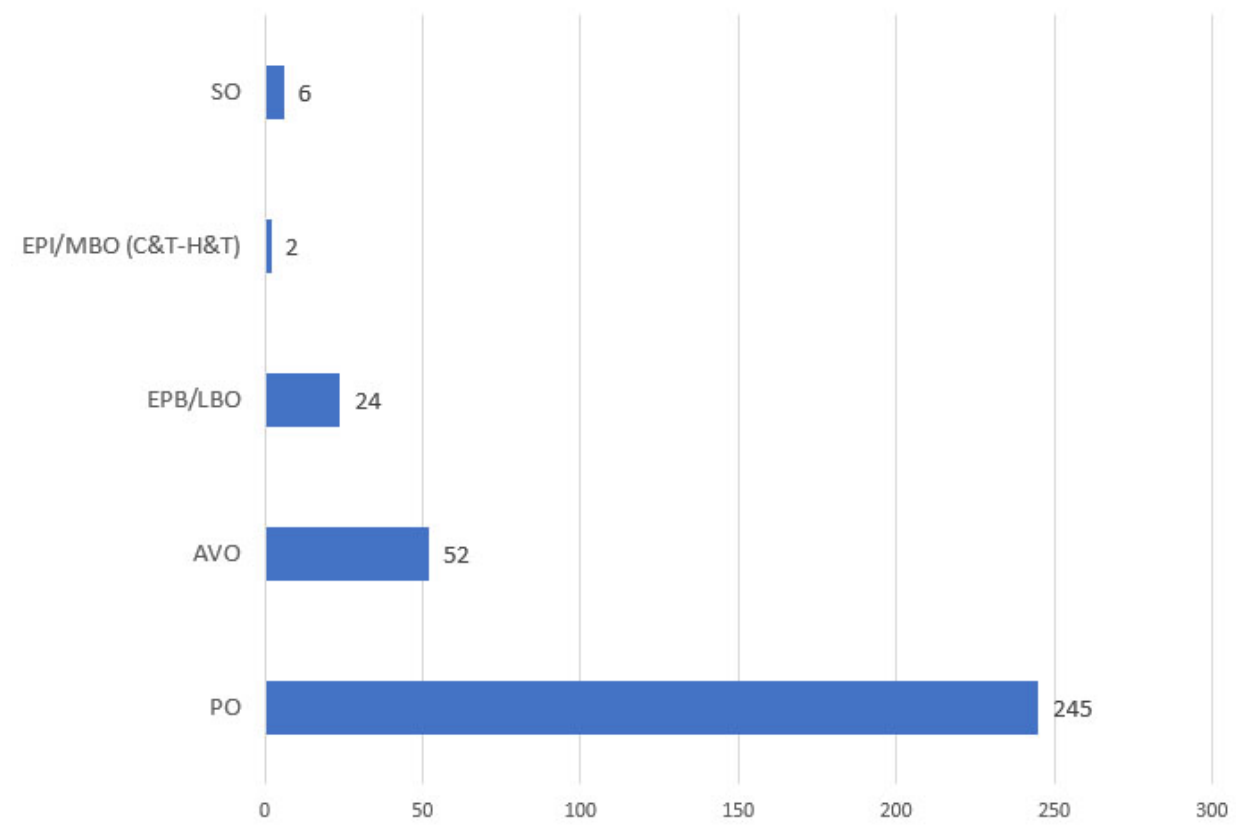

Figuur 1. Het aantal docenten zonder internetverbinding per onderwijstype

Het aantal leraren zonder internetverbinding lijkt het hoogst bij het primair onderwijs. In vergelijking met het totale aantal leraren (ca. 690) in het primair onderwijs komt dit neer op 9,6 %. Sommige docenten werken op verschillende scholen. Het totaal hier komt op 168 leraren zonder internetverbinding. Dit is ongeveer 11 % van het totale aantal leraren. Het daadwerkelijke percentage kan hoger zijn gezien het feit dat niet alle scholen de vragenlijst hebben ingevuld.

3.1.4 Het beschikken over devices bij docenten

Aan de scholen is gevraagd hoeveel docenten *niet* over devices beschikken om afstandsonderwijs te kunnen bieden.

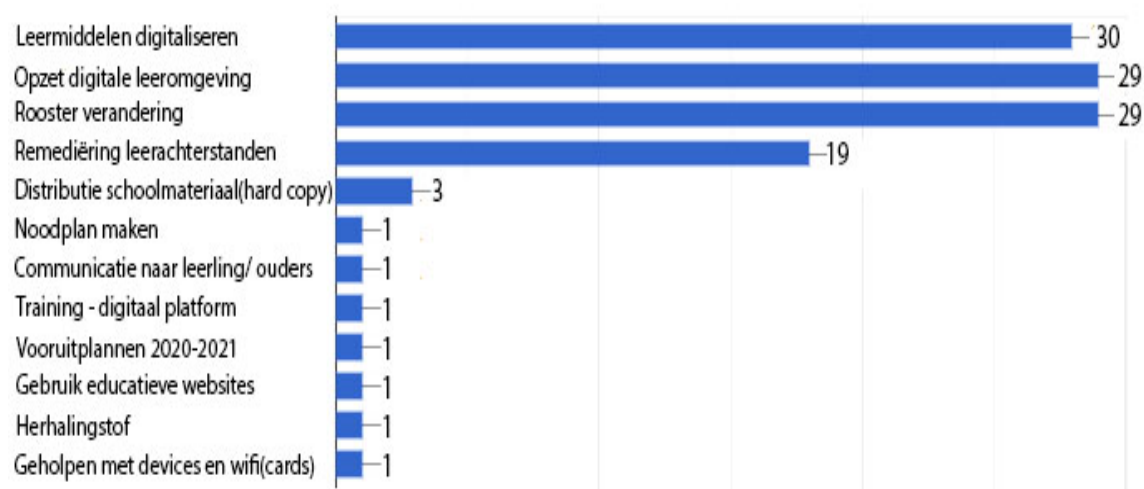
Figuur 2. Het aantal docenten zonder devices per onderwijstype

Het totale aantal docenten zonder devices is hoger in het primair onderwijs. Dit komt ongeveer op 35,5% van het totaal van 690 docenten. In totaal 329 docenten beschikken niet over devices. Dit is 21,9% op (ongeveer) 1500 docenten. Hier betreft het alleen een indicatie gezien niet alle scholen de vragenlijst hebben ingevuld en het exacte aantal docenten niet bekend is.

3.2 Aanpak van de scholen voor wat betreft digitaliseren onderwijs

3.2.1 Aanpassingen digitaliseren onderwijsproces

Aan de scholen is gevraagd welke aanpassing(en) de school heeft doorgevoerd bij het digitaliseren van het onderwijsleerproces.

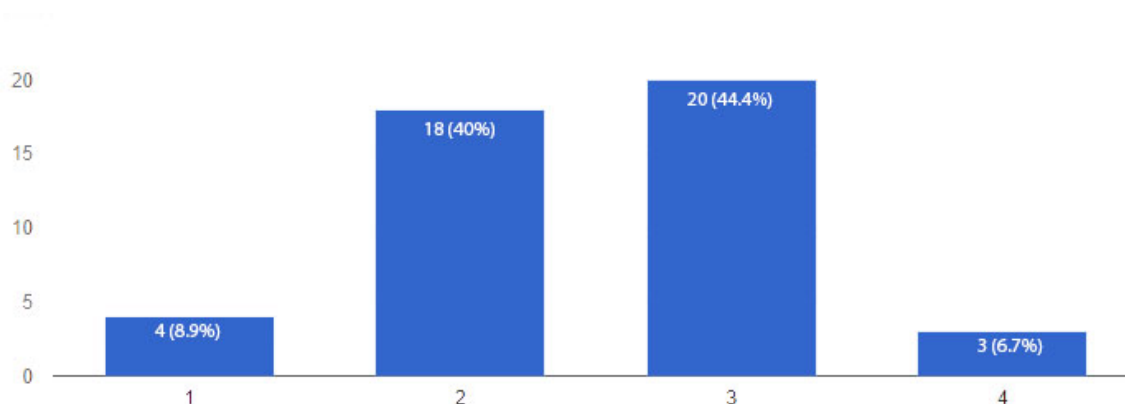
Figuur 3. Aanpassingen die de scholen hebben doorgevoerd om het onderwijsleerproces te digitaliseren

De meeste scholen hebben hun leermiddelen gedigitaliseerd, hun digitale leeromgeving opgezet en hun rooster veranderd.

3.3. Ervaring en behoeften aan training voor wat betreft digitaal onderwijs

3.3.1 Ervaring onderwijs op afstand

Aan de scholen is gevraagd hoe ze het verzorgen van onderwijs op afstand beoordelen (1=zeer onvoldoende, 2= onvoldoende, 3=goed, 4 =zeer goed).

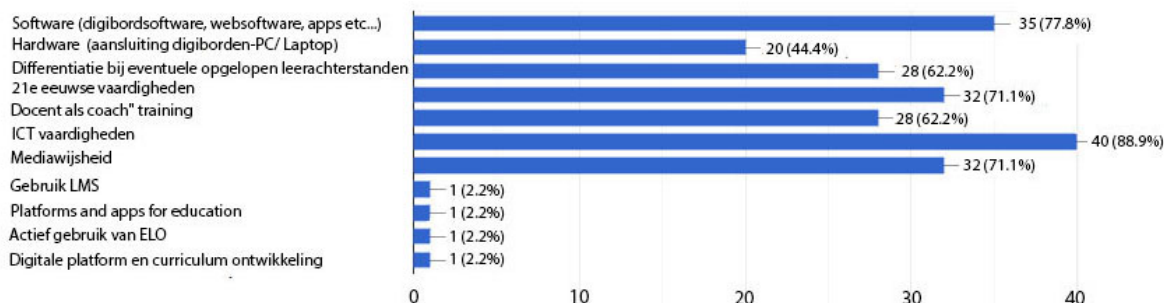

Figuur 4. Beoordeling afstandsonderwijs (1=zeer onvoldoende, 4 = zeer goed)

De mening over het verzorgen van onderwijs op afstand is gemengd. 44.4 % van de scholen beoordelen het verzorgen op afstand als goed, terwijl 40% van de scholen het als onvoldoende beoordelen.

3.3.2 Behoefte aan training

Aan de scholen is gevraagd of ze een beeld hebben wat de behoefte aan training is voor de docenten om onderwijs op afstand te kunnen geven.

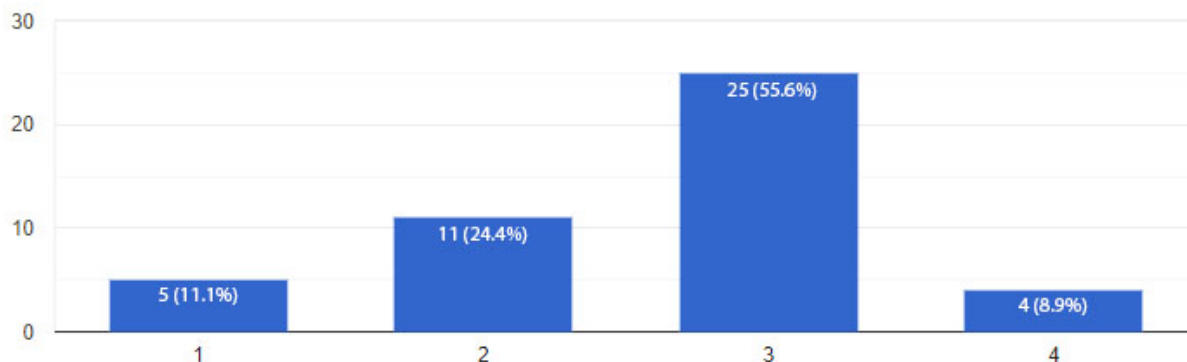

Figuur 5. Behoefte training docenten

De meeste scholen geven aan dat er behoefte is aan training van digitale vaardigheden, gebruik van softwareprogramma's, mediawijsheid, 21e eeuwse vaardigheden, docent als coach en hardware (aansluiting digiborden-PC/laptop).

3.3.3 Communicatie ouders onderwijs op afstand

Aan de scholen is gevraagd hoe ze de communicatie met de ouders beoordelen gedurende de COVID-19 crisis (1=zeer onvoldoende, 2= onvoldoende, 3=goed, 4 =zeer goed).

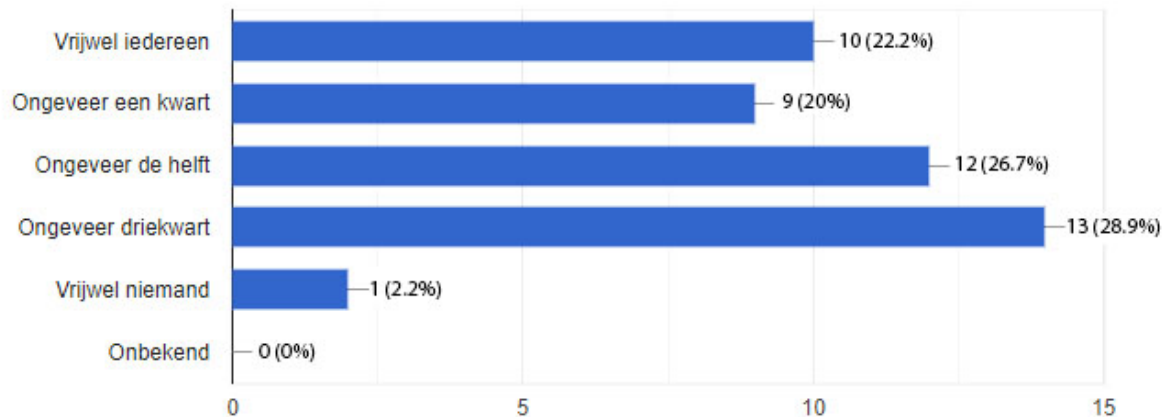

Figuur 6. Ervaring communicatie met ouders voor wat betreft onderwijs op afstand.

De meeste scholen geven aan goede communicatie te hebben gehad met ouders gedurende de COVID-19 crisis.

3.3.4 Deelname studenten aan afstandsonderwijs

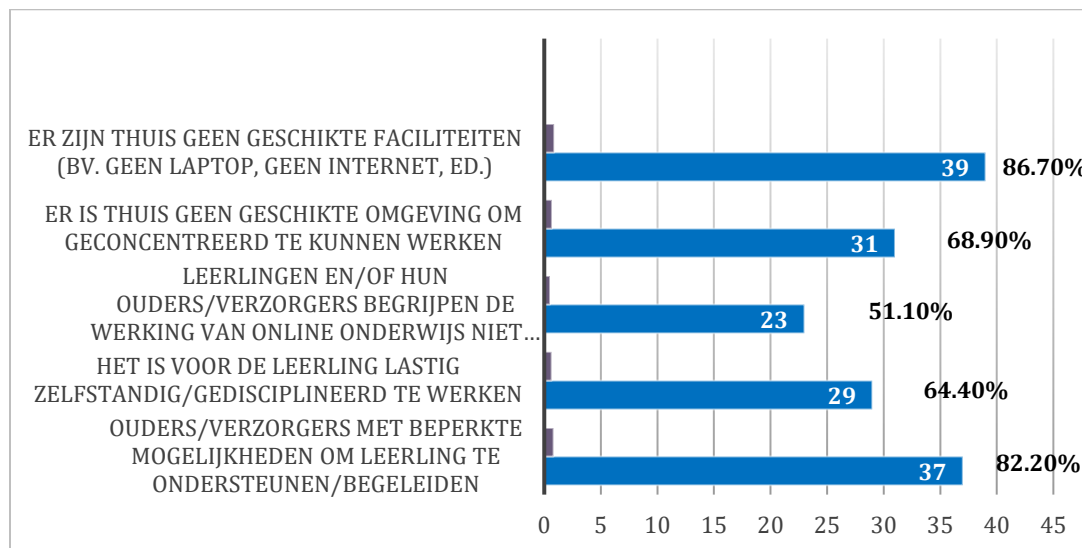
De scholen werden gevraagd hoe groot de participatie van de leerlingen aan afstandsonderwijs was. Dus hoeveel leerlingen hebben deelgenomen aan het onderwijs op afstand.

Figuur 7. Leerlingen/ studenten die hebben deelgenomen aan afstandsonderwijs.

Hier variëren de antwoorden ook. 13 scholen geven aan dat driekwart hebben deelgenomen. Terwijl 12 scholen aangeven dat ongeveer de helft heeft deelgenomen. 10 scholen geven aan dat vrijwel iedereen heeft deelgenomen. 9 scholen geven aan dat een kwart heeft deelgenomen, terwijl 1 school aangeeft dat vrijwel niemand heeft deelgenomen.

Ook is gevraagd wat de oorzaak is van de leerlingen die niet actief deelnamen aan afstandsonderwijs tijdens de Covid-19 crisis. Zie figuur 8.

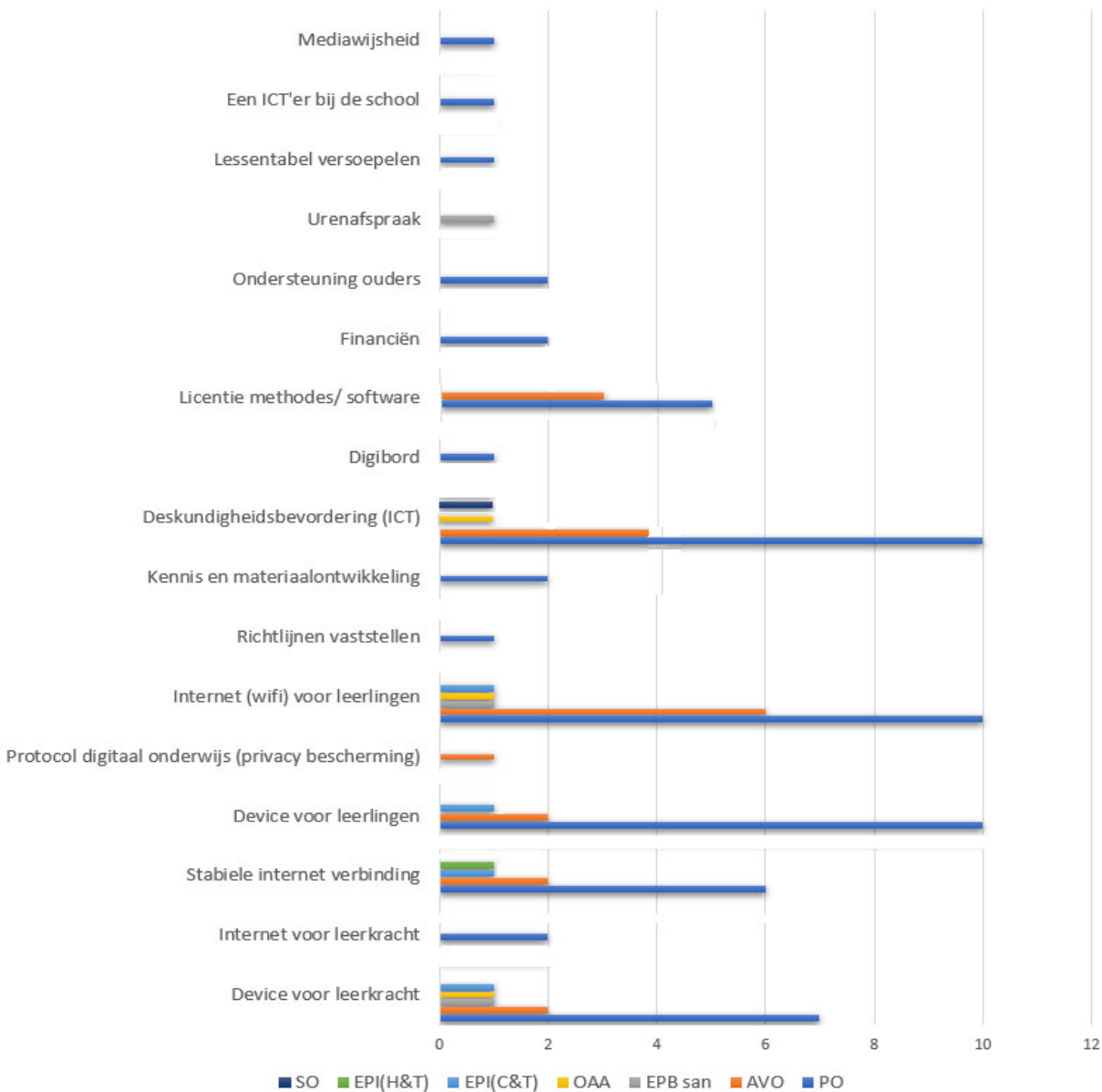
Figuur 8. Oorzaken geen deelname leerlingen/ studenten aan afstandsonderwijs.

Er worden verschillende redenen aangegeven zoals het niet beschikken van geschikte faciliteiten thuis, ouders/verzorgers met beperkte mogelijkheden om leerlingen te ondersteunen/begeleiden, geen geschikte omgeving thuis om geconcentreerd te kunnen werken, leerling niet gedisciplineerd om zelfstandig te leren en leerlingen en/of ouders/verzorgers die de werking van onderwijs op afstand niet begrijpen door een taalachterstand/taalbarrière.

3.4 Plannen en nodige randvoorwaarden voor het verder digitaliseren van het onderwijs

3.4.1 Randvoorwaarden om onderwijsleerproces te digitaliseren

Aan de scholen is gevraagd aan welke randvoorwaarden voldaan moet worden om het onderwijsleerproces te digitaliseren.

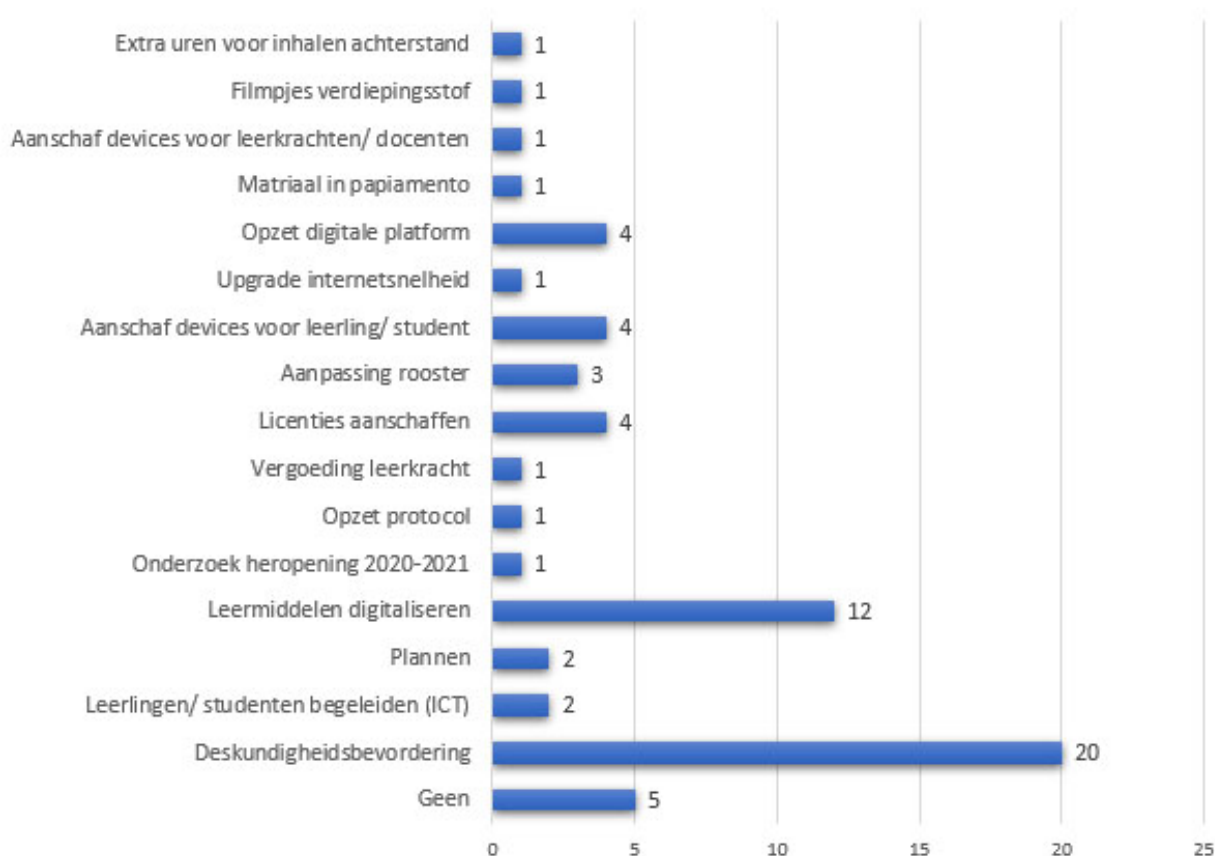
Figuur 9. Randvoorwaarden om het onderwijsleerproces te digitaliseren.

De meeste scholen geven de volgende voorwaarden aan: internet en device leerlingen, deskundigheidsbevordering ICT, device voor leerkrachten, stabiele internetvoorziening en licentie methodes/software.

Bij de vraag hoeveel extra geld nodig is om aan alle randvoorwaarden te voldoen voor wat betreft onderwijs op afstand, mocht er een tweede golf Covid-19 zich voordoen, kunnen de meeste scholen geen specifiek antwoord geven. Antwoorden lopen van weet niet tot 50 miljoen.

3.4.2 Acties voor wat betreft onderwijs op afstand

Aan de scholen is gevraagd wat de acties zijn die ze in de pipeline hebben voor wat betreft onderwijs op afstand.

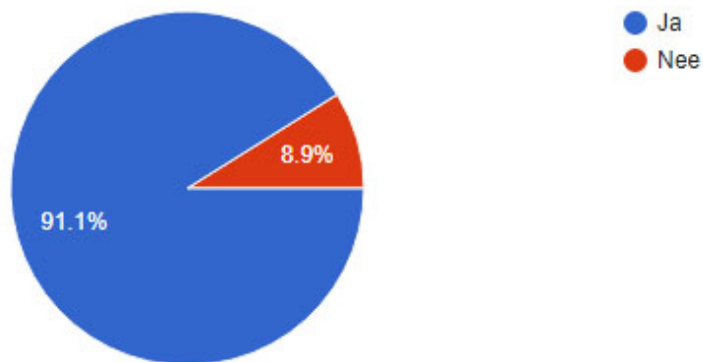
Figuur 10. Acties in de pipeline voor wat betreft onderwijs op afstand.

Een aantal scholen geven aan dat ze zullen werken aan deskundigheidsbevordering, digitaliseren leermiddelen, licenties aanschaffen, opzet digitale platform en aanschaf devices voor leerlingen.

3.5 Bezit van een plan om onderwijsachterstand in te halen

3.5.1 Bezit plan inhalen onderwijsachterstand

Aan de scholen is gevraagd of ze een plan hebben om de eventuele opgelopen leerachterstanden in te halen.

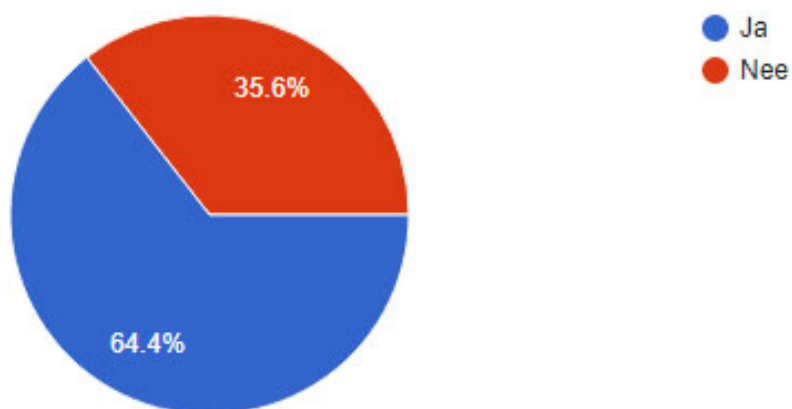
Figuur 11. Percentage scholen die een plan hebben om eventuele opgelopen leerachterstanden in te halen.

De meeste scholen hebben een plan om eventuele opgelopen leerachterstanden door de Covid-19 periode in te halen. In totaal komt dit neer op 91.1% van de 45 scholen. 8.9% van de 45 scholen hebben nog geen plan om leerachterstanden in te halen.

3.6 Bezit van een noodplan.

3.6.1 Bezit van een noodplan

Ook is aan de scholen gevraagd of ze een noodplan hebben voor eventuele nieuwe onderbrekingen wegens de Covid-19.

Figuur 12. Percentage scholen die een noodplan hebben voor eventuele nieuwe onderbrekingen wegens de covid-19.

Meer dan de helft van de scholen heeft een noodplan voor eventuele nieuwe onderbrekingen. Dit komt neer op 64.4% van de 45 scholen. 35.6% van de 45 scholen moeten nog een noodplan maken.

4. Conclusie en aanbevelingen

Concluderend kan gesteld worden dat de vragenlijst door iets meer dan de helft (54%) van de scholen is ingevuld. Van de 83 scholen (t/m EPI) hebben we 45 responses gekregen. Dit is minder dan de eerste survey waar 66 scholen de vragenlijst hadden ingevuld. De periode van afname van de survey (laatste 2 weken van school) heeft misschien invloed hierop gehad. Gezien het feit dat de respons minder was kon in sommige gevallen geen harde conclusies getrokken worden.

Bezit van wifi en devices

Een voorwaarde voor het kunnen volgen van digitaal en/of afstandsonderwijs *blijft* het bezit van zowel wifi (met goede verbinding) als een geschikte device. Uit de huidige inventarisatie (juli 2020) blijkt dat er een iets gewijzigd beeld is te constateren gezien het feit dat 72% wel internet heeft vergeleken met 62% in maart 2020. Of er daadwerkelijk sprake is van een lichte stijging kan niet duidelijk gesteld worden gezien het lager aantal respondenten. Bij de docenten van het primair onderwijs is een hoger percentage te zien van docenten die thuis niet over internetverbinding en een geschikte device beschikken, wat gevolgen heeft voor het kunnen aanbieden van digitaal onderwijs op afstand.

Verder is bij het bezit van een geschikte device bij zowel leerlingen als docenten ook een stijging te zien, wat te danken kan zijn aan het feit dat dit in maart/april 2020 niet bekend was en in juni/juli 2020 deze gegevens wel bekend zijn bij de scholen.

Aanbeveling: *het zorgdragen voor een geschikte device en internetverbinding bij zowel leerlingen als docenten zijn basisvoorwaarden voor het aanbieden van digitaal onderwijs en/of onderwijs op afstand te kunnen aanbieden. Voor docenten zou het een optie zijn om in hun eigen klaslokaal met goede wifiverbinding en beschikbare device het onderwijs op afstand te kunnen verzorgen aan de leerlingen die vanwege de situatie thuis de lessen moeten volgen.*

Aanpak van de scholen voor wat betreft digitaliseren onderwijs

In de periode van maart tot en met juli 2020 geven de meeste scholen aan hun leermiddelen te hebben gedigitaliseerd, een digitale leeromgeving te hebben opgezet en hun rooster te hebben aangepast op de nieuwe situatie van het bieden van onderwijs op afstand of gedeeltelijk op afstand (relevant voor het voortgezet onderwijs). Dit zijn eerste belangrijke stappen in het proces van het digitaliseren van het onderwijs, waarop verder gebouwd kan worden in de nabije toekomst.

Aanbeveling: *de scholen verder de ruimte bieden om naar gelang de behoeften van hun specifieke doelgroepen (docenten en leerlingen) het digitaliseren van het onderwijs verder vorm te geven.*

Ervaring en behoeften aan training voor wat betreft digitaal onderwijs

De ervaring voor wat betreft het verzorgen van onderwijs op afstand/ digitaal onderwijs zijn als “*gemengd*” te karakteriseren, waar bij 20 van de 45 scholen (44%) aangeven dit als *goed* te hebben ervaren en 18 van 45 scholen (40%) het als *onvoldoende* te hebben ervaren.

De aangegeven behoefte aan training is voornamelijk op het gebied van ict-vaardigheden, gebruik van softwareprogramma's en mediawijsheid.

Voor wat betreft de communicatie met ouders wordt door de scholen aangegeven dat deze communicatie goed was. Voor een aantal scholen was deze vraag niet relevant, zoals bijvoorbeeld het avondonderwijs (SAA en OAA).

Betreffende de deelname aan het afstandsonderwijs geven de meeste scholen aan dat minimaal de helft (op 13 van de 45 scholen) of driekwart van de leerlingen (op 12 van de 45 scholen) hebben deelgenomen aan het onderwijs op afstand.

Als verklaring voor het *niet* kunnen deelnemen van de overige leerlingen aan het afstandsonderwijs geven de scholen aan dat dit veroorzaakt werd door het ontbreken van geschikte faciliteiten thuis (bijv. device en/of internet) en ook de beperkte mogelijkheden van ouders (door bijv. taalachterstand/ taalbarrière) om de leerlingen te kunnen ondersteunen in het proces van onderwijs op afstand.

Aanbeveling: de scholen de vrijheid te bieden om gezien de beschikbare financiële middelen de keuze te maken op welke behoeften er eerst ingespeeld moet worden door het bieden van (welke) trainingen en/of aanschaffen/beschikbaar stellen van de devices en stabiele internetverbinding. Op deze manier worden de specifieke doelgroepen die per schoolbestuur/school kunnen verschillen optimaal bediend.

Plannen en nodige randvoorwaarden voor het verder digitaliseren onderwijs

De meeste scholen (20 van de 45 scholen) geven aan dat ze aan deskundigheidsbevordering gaan werken en ook geven 12 van de 45 scholen aan hun leermiddelen te zullen digitaliseren.

Bij digitaliseren zou het kunnen gaan om "boek achter het glas" principe waarbij de hard copy methodes worden ingescand naar pdf's om zo via een device het boek beschikbaar te hebben, hiermee zouden beperkte interactieve aspecten worden toegevoegd. Het interactief maken van methodes zouden verder ontwikkeld kunnen worden, vooral bij methodes die op Aruba zelf worden ontwikkeld. Een andere interactieve en snellere optie is het gebruik maken van licenties voor daadwerkelijk interactieve methodes voor de verschillende vakken waar de docent middels een zogenaamde "dashboard" de leerlingen meer gepersonaliseerd kan begeleiden en de leerling meer vrijheid heeft om op eigen tempo aan zijn eigen ontwikkeling binnen een specifiek vakgebied te werken.

Opmerkelijk is dat 5 van de 45 scholen aangeven geen plannen te hebben voor het verder digitaliseren van het onderwijs op hun school. Zoals eerder aangegeven kan de timing van het invullen van deze vragenlijst, in topdrukte van afronding van een zeer bijzonder schooljaar van invloed zijn geweest op de gegeven antwoorden.

Voor de nodige randvoorwaarden voor het verder digitaliseren van het onderwijs geven de scholen in de meeste gevallen aan dat het hierbij gaat om (stabiele) internetverbinding en devices voor leerlingen. Ook het beschikken over licenties voor digitale methodes en software die noodzakelijk zijn voor het verder digitaliseren van het onderwijs. Als het om aangeven van een specifiek bedrag ging, vonden sommige scholen het moeilijk om dit aan te geven, vandaar dat de antwoorden varieerden van "weet niet" naar 50 miljoen Arubaanse florins.

Aanbeveling: gezien het feit dat een redelijk groot deel van de scholen een plan van aanpak heeft voor het verder digitaliseren van het onderwijs, is helpen voorzien in de basale randvoorwaarden zoals (stabiele) internetverbinding en devices het eerste waarin voorzien moet worden om de scholen op deze manier het fundament te bieden om verder hun plannen voor het digitaliseren van het onderwijs mogelijk te maken.

Bezit van plan om onderwijsachterstand in te halen

Een overgroot deel, namelijk 91.1%, heeft aangegeven een plan te hebben om de opgelopen leerachterstanden door de Covid-19 periode in te halen. Dit is zeker een positieve ontwikkeling in het ondernemen van verdere stappen om de leerlingen te ondersteunen, in het wegwerken van de opgelopen achterstanden die hun schoolcarrière zouden kunnen beïnvloeden.

Aanbeveling: de schoolbesturen/scholen te stimuleren uitvoering aan deze plannen te geven en de nodige hulp aanbieden door netwerklereen tussen de scholen te faciliteren.

Bezit van een noodplan

Meer dan de helft van de scholen, namelijk 64%, geeft aan een noodplan te hebben voor eventuele nieuwe onderbrekingen voor het kunnen aanbieden van onderwijs in de fysieke vorm (in de schoolgebouwen). In het proces van digitaliseren van onderwijs speelt het (digitaal) kunnen opvangen van leerlingen bij eventuele onderbrekingen een cruciale rol.

Aanbevelingen: door middel van een checklist zouden de scholen kunnen nagaan of hun noodplan de noodzakelijke aspecten heeft geïntegreerd. Voor de scholen die nog geen noodplan hebben opgesteld, dient het schoolbestuur het ontwikkelen hiervan te stimuleren en de nodige hulp te bieden.

Naslagwerk

<http://www.ea.aw/pages/verslag-survey-digitaal-onderwijs-op-afstand-doc/>